NOVICE
kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XII. V Ljubljani v saboto 21. oktobra 1854. *List 84.*

Nasadba hitro rastečega gojzdnega drevja.

5. *Javor.*

Javora je več plemen. Pri nas znani so posebno: 1. navadni javor, 2. šiljati javor (Spitz-Ahorn) in 3. klen (Feldahorn, Massholder), kteremu tudi klenič ali konič pravijo.

Te javorove plemena rastejo po naših gojzdih; mnogo drugih ptujih je o novejši dôbi pa tudi vpeljanih bilo v javne gaje in verte bogatinov.

Javor je lepo veličansko drevó, raste naglo, in koristi nam z lesom, cvetjem in listjem svojim; zasluži tedaj, da bi ga povsod in veliko sadili.

Navadni javor ljubi zemljo, kjer je bernji primešan pesek in prod; tudi nekako globoke in vlažne morajo biti tla. Seme javorovo dozorí mesca oktobra. Na en oral potrebuje se ga 40 funtov. Sejati ga je treba v brazdice, ktere so čevelj saksebi, četert ali pol palca globoko, kmalu ko je bil nabran.

Ko so sadike eno ali dve leti dorastle, se presadé na prekopani svet en čevelj narazen; ogoni pa naj se plevéla pridno čistijo. V 4 do 5 let so drevesca že 5 do 6 čevljev visoke.

Posebno bi bilo želeti, da bi tako imenovani cukreni javor (Zucker-Ahorn) pri nas bolj poznan in obrajtan bil, in da bi ga obilno sadili. Mi moramo sploh veliko več na nasadbo bolj koristnega drevja misliti in za naše potomke, ki se vedno bolj množijo, skerbeti.

Cukreni javor je v Ameriki domá; nasadili so ga pa tudi že po Europi, kjer se je zemlje in podnebja dobro navadil. On raste brez obdelovanja, kakor breza, in dajè, kakor ta, mesca sušca veliko predobrega cukrenega soka. V Ameriki, pa tudi po nemških in austrianskih deželah, napravljajo iz tacega soka cuker, kar ni ravno težko in kar bi se morebiti tudi pri nas vpeljati dalo. En sam človek zamore s pripomočjo nekterih otrok v štirih tednih, ko sok teče, 1500 funtov cukra napraviti.

„Kaj pa še?“ bo morebiti kak neveren Tomaž zagodernjal. „Kako če prosti kmetovavec cuker delati? kje toliko tacega drevja dobiti?“

Res je, prijatel moj! cukrenih javorov pri nas gotovo še ni nasajenih — torej sadimo jih mi! Naši otroci bojo odrasli in se marsikaj koristnega naučili, česar mi stareji ne znamo, in bodo marsikaj novega počenjali, česar se nam še sanjalo ni. Tudi napravljanje jarovega sladkorja v naši domovini morebiti ne bo nemogoče, s kterim bi se utegnilo veliko dnarja prihraniti, kteri zdaj v ptuje dežele gré. Pa tudi brez cukra nam bojo vnuki naši veseli in hvaležni, da smo za nje skerbeli in za nje mnogo koristnega drevja bili nasadili. Prosim le to pomisliti: ako bi nam bili naši predniki toliko murb zapustili, kakor jih bomo mi svojim naslednikom, koliko svile (žide) bi mi zdaj pridelovali!

J. Š.

Gospodarske novice.

Zboljšanje poljá po žagancah. (Konec.)

S temi v oglje in pepél spremenjenimi žagancami je potresel en kos njive za dva persta na debelo in v jeseni plitvo podoral. In kaj je opravil?

1. Že spomladi, ko je njivo spet izoral, se na tistih krajih ni zemlja v tako debelih kepah vkup deržala, kakor pred, ampak je veliko bolj zdrobljena bila.

2. Ječmen in krompir, vsajena na ta prostor, sta za več dní poprej kalila kakor na drugem zemljišu, ki ni bilo tako obdelano.

3. Mokrota ni škodovala na tem prostoru nič; vse je hitreje rastlo in krompir je za en teden pred cvetel.

4. Ječmen je zavoljo velike moče na druzih njivah polegel in rumen postal, na ti pa ne.

5. Že iz začetka velicega serpana je začernelo perje krompirjevo v vsi ti okolici tako, da je perve dní kimovca že popolnoma suho bilo, le na ti njivi je ostalo lepo zeleno.

6. Ječmen je bil lep v zernu in krompir dober po okusu.

Očiten, da sem zamogel z roko zagrabiti ga, je bil tedaj razloček med drugimi njivami in pa to, in vse to je storilo žagančino oglje, ki je debelo zemljo zrahljalo, po svoji černi barvi tudi bolj razgrélo in zavolj rahlote svoje tudi veliko veliko moče na-se potegnilo.

Naj bi kmetovavci, ki imajo debelo ilovnato zemljo, in če lahko po ceni žaganja dobé, skusili, kar sem jez skusil; gotovo mi bodo hvaležni.

(*Kako ogenj pogasiti, kadar iz dimnika goreti začne.*) Prav lahko in gotovo se to takole storí: Kakor hitro v dimniku (ravfenku) goreti začne, naj se berž berž derva, ki na ognjišu goré, pogasijo in potem naj se na-nje, pa povsod na enako mero, kake 3 ali 4 periša v prah stolčenega žvepla potrese; v tem naj se mesteje dimnika zapró, da se kake vrata, kakšen ploh ali kaj druzega pripravnega in dosti velicega pred-nje postavi, ali pa tudi kak moker pèrt zgorej in na straneh luknje terdno pritisne. Človek pa mora berž potem to mesto zapustiti, da ga žvepleni puh ne zaduší. Ker žveplo rado gorí, se berž vname in v tem, ko gorí, povžije vès kislic iz zraka (ljufta), tako čisto, da plamen v dimniku mahoma vgasne. Naj še tako strašno gorí, berž je ognja konec, zakaj, kjer v zraku ni tiste stvarí, ki jo „zrak življenja“ ali „kislic“ imenujemo, tudi ni moč, da bi luč gorela ali da bi človek živel. Ker se tedaj dajo velike nesreče na to vižo lahko odverniti, bi bilo pač dobro in potrebno, da bi vsak gospodar imel kaka 2 funta v prah stolčenega žvepla zmiraj pripravljena, da ima o nesreči gotovo pomoč koj pri rokah. — V Parizu je bilo gosp. Darcet-u naročeno, naj poskusi ta pomoček, in res ga je

skusil v dimniku, ki že dolgo časa ni bil ostergan — v poslopji cesarske dnarne kovnice. Dal je butar suhega lesa v dimnik vtakniti, in potem je te butare zažgal. Tisti hip, ko so se saje unele in je plamen za seženj visoko švignil iz dimnika, je potresel žveplo po ognjišu, je zaperl mesteje popolnoma z nekimi starimi vratami in berž je ugasnil ogenj. Trikrat je ponavljal to skušnjo, in vselej je ogenj berž pogasil. Da se pa ohladé saje, ki so se vnele, se ne smé zapora od dimnika prehitro preč djati.

(*Da vrabci ne hodijo grojzdja zobat.*) Znano je, kako radi vrabci zahajajo na grojzdje na brajdah, in kako zoperno je, če je vsaka jagoda opikana. „Ker tih nadležnežev zraven hiš ni varno streljati“ — pripoveduje neki vinorejec iz Langenloisa blizo Dunaja — „sem bil vesel zvediti nedolžen pomoček, ki mi ga je zveden vertnar nasvetoval; priporočal mi je namreč česna obesiti zraven tert; česnov duh prežene žival. Povém, kakor sem zvedel; pomoč je lahka, če je le tudi tako gotova, kakor mi je vertnar pravil. Naj se poskusi, in skušnje po tem naznanijo“.

(*Laška ali papeževa repica dobra klaja za konje*). Oskerbnik velicega kmetijstva Nathusi na Nemškem je pretečeno zimo, ker je ovès predrag bil, poskusil namesto ovsa laško repico (Topinambour) konjem klasti; zraven 10 funtov sená jim je pokladal na dan po 20 funtov te repice, ktero so konji prav radi jeli in se prav dobro redili; dajal jim je jo pa celo, ne zrezane in zdrobljene, ni je mešal z rezanco. Boljši je — pravi — celo dajati, da jo živina prepožrešno ne jé in se je nagloma preveč ne nabaše, ker jo sicer lahko napenja in kolje. Vesel sem bil — sklene omenjeni mož — da sem zvedil, da laška repica je tudi dobra klaja za konje.

Starodomače slovstvo.

Zois pa Vodnik.

(Konec.)

Zoisovo pismo se dalje takole glasi:

Prijasno Vas prosimo, da po tih nasvetih pomnožite in popravite nam v presodbo poslane rokopise; saj je to le malo. Potem bomo dali rokopis berž natisniti. Bukvar Korn ga že željno pričakuje in še več druzih sostavkov za veliko pratiko. Za načelni list bo dal poseben obrazek (vinjeto) rezati, in naj manj tisuč iztisov pratike napraviti. Hvalevredna je dalje Vaša misel, da namest neslanih uganjk želite vsacemu mescu, majhno pošteno pesmico pridjati. To je prav!

Ker smo si o tem popolnoma edinih misel, da prerešetarimo do dobrega vsako stvar, preden jo pošljemo na svetlo, da ne pride nič nezrelega na dan, Vam podam tù še nektere opazke k sledeči pesmici, ki ste jo namenili za pratiko.

Krajnc! tvoja dežela je zdrava,
Nje lega teb' k pridu ta prava,
Lepa je trupla tvojiga rast,
K vsakimu delu s' terden ko hrast.

Na štilu je glava vsajena,
Lastnost mu ne manka obena,
Pojle, kupčija, gojzdi, goré,
Nogradi, rude tebe redé.

Vse tebi natura ponudi.
Od nje se prejemat ne mudi!
Leniga čaka stergan rokal,
Palca beraška, prazen bokal.

Dovolite mi to pesmico pretresti od verste do verste.

„*Krajnc! tvoja dežela je zdrava*“ — ta verstica je izverstna na vsako stran.

„*Nje lega teb' k pridu ta prava*“ — to je terdo v slovkah in terdo v besedah, in verh tega je še težko razumljivo.

„*Lepa je trupla tvojiga rast*“ — beseda „truplo“ je tù nekako spodtikljiva; ne smé ostati. Misel pa je lepa in resnična, ker se Gorenci po pravici ponašajo, da so lepe postave in pravi korenjaki, posebno pa zatega voljo, da niso brahorci (krofasti).

„*K vsakimu delu s' terden ko hrast*“ — ta primera manj naznanja kakor pohvala v poprejšni verstici in ji še bolj značajnosti (karakteristike) manjka; sicer pa se „lepa rast“ tudi nič prav ne veže s „terden ko hrast“.

„*Na štilu je glava vsajena*“ — „*lastnost mu ne manka obena*“ — obojno to ni določno, je nerazumljivo, v pesmah pa se ne smé nič ugibavati. Morebiti da tudi jez in Linhart ne razumeva pomena teh verstic.

„*Pojle, kupčija, gojzdi, goré, — nogradi, rude tebe redé*“ — to ste dve prelepe verstici, in kako resnične! Le to bi Vam svetovali, da „gojzdi“ postavite doli, „rude“ pa denete gori.

„*Vse tebi natura ponudi*“ — „*od nje se prejemat ne mudi*“ — je krasna verstica! le to, da pravite „ne mudi“ (zögere nicht) ni popolnoma resnično gledé na Gorence; bolje v tem oziru bi utegnilo biti „ne zamudi“ (versäume nicht).

„*Leniga čaka stergan rokal, palca beraška, prazen bokal*“, — te male besedice imajo prečudno moč v sebi in bojo morebiti več zdale, ko sto ogovorov in sto tisuč druzih pesem. To so besede v pravem narodnem duhu in kakor jih narod rad bere. Take verstice ostanejo večne!

Ker bo po tem takem le 5 verstic popraviti potreba, da bo pesmica popolnoma, se nadjamo, da ne bote opustili jih prenarediti. Če bote vsim drugim pesmicam toliko izvirnost, toliko dobrovoljnost in resnico vdahnili kot ti, in če bote poterpežljivost imeli z nami pretresovavci, bote med krajnskimi pesniki pervi, ali prav za prav rêči, saj ste že! *)

Napis na Vašo novo cerkev je popolnoma dober in prav po pravih starinskih vodilih. Da bi mi mili Bog to veselje dodelil, da bi še kadaj sam zamogel pri Vas ta napis brati! Al — moji časi so že dotekli! — —

Iz celega serca vedno Vaš odkritoserčni prijatel
Žiga Zois.

Ozir po svetu.

Kako si mnogoverstni narodi po svetu svoj život lišpajo.

Naj lepši lišp po naših zapopadkih je značnost. Ali taka ni po vsem svetu. Je še na miljone ljudí, ki se vse svoje žive dní ne enkrat ne umijejo, da bi si z vodo odpravili nesnago života. Vsi prebivavci naj merzliših dežel, kakor Eskimosi, Grenlandci, Lapi, Samojedi, Tungusi itd. se bojé vode, da bi se ne premrazili, in so leto za letom zaviti v kožuhovino in v svojo

*) Kako marljivo je Vodnik porajtal vsako Zoisovo opazko, nam priča „velika pratika za lejtu 1795“, v kteri nahajamo to pesmico že takole popravljeno in natisnjeno:

Krajnc! tvoja dežela je zdrava,
Za pridne nje lega ta prava,
Pojle, kupčija, rude, goré,
Nogradi, gojzdi tebe redé.

Imaš za vuk zbrisano glavo,
Prov čedno in terdno postavo,
Sreča te iše, vum ti je dan,
Najdel jo boš, če nisi zaspan!

Vse tebi natura ponudi,
Le vzeti od nje ne zamudi;
Leniga čaka stergan rokal,
Palca beraška, prazen bokal!

lastno mast. Mongoli v štepah srednje Azije, pa tudi Beduini v arabskih in severno-afrikanskih kamnitih pušavah vejo od vode komaj toliko, da je pijača za živino, ki jim mléko dajè, in zasmehovali bi vsacega svojih ljudí, ki bi hotel obraz ali roke z vodo si umiti. Oni se večidel le umivajo s sirovim maslom.

Le v vročih krajih sveta in v tistih krajih zmerne toplote, kjer stanujejo bolj omikani narodi, se umivajo z vodo, in da se še bolj očedijo, rabijo tudi mjilo (žajfo). Botokudi in druge brazilijanske plemena, Meksikanci in Peruanci, zamorci zahodnega primorja, otočani južnega in indiškega morja se koplejo vsaki dan in še večkrat na dan, da se ohladijo in okrepčajo. Posebno snažni so Kitajci (Kinezi) in Japanezi, pa tudi Hindu-i, Perzijani in Turki in še več druzih narodov. Postavodajavci tih narodov so značnost života postavam vére vverstili in tako čednost ljudstva ustanovili.

Mnogo druzega pa so si izmislile nektere ljudstva, da bi barvo svoje kože ohranili ali še olepšali. Stanovniki v zahodnih afrikanskih deželah in otočani južnega morja lakirajo svojo černo kožo kakor mi marsiktero hišno orodje. Iz pešek različnih palm si napravljajo olje, in s tim oljem si mažejo kožo, da je leposvetla in voljna, in da jih mergolinci tako radi ne pikajo.

Hotentoti, Kafri in druge ljudstva južne Afrike namesti vode in olja rabijo loj in mast, s ktero se mažejo in čez to potresajo neko rumeno ali rudečo zemljo in v prah zdrobljene posušene zeliša. Naj večji mojstri v tem so Hotentoti; oni se s sajami, ovčjim lojem in z mnogo drugo svinjarijo pridno mažejo, da se svetijo kakor bron. Ko so se Holandci med Hotentote naselili, so dale čedne Holandkinje hotentotske dekleta, ki so jih v službo vzele, do čistega umiti; ali kmalu so se prepričale, da koža Hotentotk je gerda in nečedna, če ni namazana, kakor naše škornjice, če niso očejene in namazane.

Večidel vse bolj divje ljudstva pa se popolnoma malajo. Vsi zamorci vroče zahodne Afrike se malajo z rudečo in belo zemljo, nektere pa po obrazu še z modro berolinsko barvo, ki jo kupujejo od Europejcov. Malajo si z lesenim klinčkom tri- in štirivoglate figure po čelu in licu. Amerikanci v pervotnih gojzdih, ki hodijo nagi zavolj vročine, si malajo lajbiče in hlače po svoji koži, Arovaki pa z rudečo barvo celó rokovice in nogovice; če grejo v boj, si pomalajo truplo černo, lasé pa rudeče. Če bolj umetno znajo to malarijo, na bolj visoki stopnji omike stojé. Nekteri si pomalajo eno stegno rudeče, drugo pa černo, eno mečo belo, drugo pa modro, eno nogo černo, drugo pa rumeno; nos si naredé moder, lica zelene, brado belo, okoli očí pa čern kolobár. Pri amerikanskih divjakih pa možki veliko več časa potratijo na take malarije, kakor ženske. Kitajci pa Europejci — posebno naše šemaste gospé, ki bi bile rade bele kot mléko in rudeče kot rože — se tudi malajo, pa rabijo le dvojno barvo: belo in rudečo.

Še nekega druzega lišpanja moramo omeniti, ki se pravi tatovirati, to je, nekteri narodi v Australii, Afriki in Ameriki, si nabodejo ali narezlajo truplo na mnozih krajih, da se potem brazgotine različnih figur poznajo, — to je pri njih lepo. Nekteri si zavlečejo černo nit pod kožo na čêlu, licih, rokah in nogah, da se kot modra žila skozi sveti. Med Indijanci je navada, da si junaki, ki so v boji kakošno slavno delo dopernesli, različne figure dajo na kožo tatovirati, ki so očitna spričba njih zaslug.

Novičar iz austrianskih krajev.

Iz Zagreba 13. okt. Včeraj ponoči se je grozna prigodba pripetila. Iz Zagreba v Vukovar namenjeni poštni voz je med Petrinjo in Biednikom okoli 20 roparjev pod vodstvom glasovitega razbojnika Todiča napadlo. Od spred in zad so na voz s puškami streljati začeli; vse 4 konje in enega žandarja so vstrelili, dva pa ranili; kondukterja so puškami potolkli in okoli 17.000 fl. odnesli. Le sreča je še bila, da še drugih 70.000 fl. niso zasledili, ki so bili na drugem mestu v kočii spravljeni, ker je konduktêr berž, ko je razbojnike zagledal, ključ tiste tružice od sebe vergel in roparjem rekel, da v tisti tružici ničesa ni, zato je ključ v Petrinji pustil.

Iz Cela 18. okt. Lepe in milotople dneve smo imeli do srednjega oktobra; nastopilo potem je hladno in deževno vreme. Poprejšne leta so ob tej dôbi celjske gorice donele glasnega pokanja možnarjev, ker je bila vesela tergatev; letos pa je vse tiho. Tertje ni skorej nič obrodilo, tedaj ni ne grojzdja, ne tergatve. — Izmed raznih koristnih naprav, ki se v Celi vpeljujejo, zasluži tudi novo vravnana okrožna tiskarija, da je z nekoliko besedami omenimo. To tiskarijo je nje sedanji posestnik, gosp. Juli Jeretin ne davno po svojem očetu prevzel in po potrebah novejega časa osnoval. On se je poprej nekoliko po svetu bil ozerl, nekaj let v ces. kralj. dvorni tiskarnici na Dunaji se učil in služil, ter si pridobil ondi potrebnih lastnost in znanstev za napravo lastne tiskarije. Ta je zdaj prav lično in umetno napravljena. Razun železnih ročnih tiskavnic stojí ondi tudi berzotiskavnica, po nar novejšem načinu napravljena (kakoršne zavolj dragega nakupljenja nobena okrožna tiskarna na Štajarskem nima). Tiskajo se tukej bukve in vse književne in tergoviške dela, ktere spadajo v tiskarsko okrožje. Ne davno je bila tudi kamnotiskavnica postavljena, po kteri se dajo posebno take tiskarske dela dogotoviti, kterih zavolj premalo natisov na navadni tiskavnici včasih ni mogoče izpeljati. Vse naročila tiskarske se v tej okrožni tiskarni lepo in skerbno izpeljujejo; pri tem je cena teh izdelkov take zmerna, kakor ne lahko drugej. Priporočamo tedaj gosp. Jeretinovo tiskarijo v Celi vsim pisateljem, posebno pa pisateljem slovenskim bo tukaj po njih želji na vsako stran vstreženo. J. Š.

Iz Kamenj na Ipavskem 14. okt. Proti koncu pomladi so se Ipavci in Krašovci, kakor menda tudi drugi predobre letine nadjali; al silna suša, ki je skoz celo poletje terpela in tudi v jeseni ni nehala, je pozne prídelke nam zlo pomanjšala. To vendar je dobro, da po ipavskih bregovih in višinah, kodar je turšico in druge rastline suša najbolj pritiskala, so nam žlahne tertice še precej prelepega grojzdja donesle, iz kterega dobra kaplica se že nad 17 fl. kvinc prodaja. Po nižavah pa in po vsem polji prek reke Ipave, kakor tudi okoli goriškega mesta je grojzdna trohnoba in slana vinski pridelk skor uničila; žita pa se je ondot obilo dobilo. Če bo še dalje tako, bojo Ipavci prisiljeni našega rajnega očeta Vertovca ubogati, ter polja le za žita obračati, terte pa v bregove saditi. — Lansko jesen sem predragim ljudoljubom v „Novícah“ radosten naznanil, da po hvalovrednem prizadetji deželske in duhovne oblastnije je tukej v Kamnjah prezala šolska hiša postavljena bila. Zdaj pa še z večim veseljem povém, da nam prečastita nadškofija je gosp. Fr. Bunca za učitelja dala, kteri, veliko ukaželjne mladine vidivši, je že 21. dan preteklega mesca javno šolati začel. Tudi odrašena mladina vsako nedeljo dvakrat v šolo hití, da si bo, kar bo moč, potrebnih vednost pridobila. Hvala Bogu!

Janez Vodopivec.

Iz Št. Jerneja nu Dolenskem 28. augusta. *) Št. Jernejska fara je obhajala včeraj tri spomina vredne slovesnosti, namreč cerkveno žegnanje, god presv. ce-

*) Ker nam je ta dopis zlo zakasnjen v roke prišel in je potem takem ob zanimívost novosti, ga moremo dati le okrajšanega, toliko, da je Št. Jernejski fari v spomin. Vred.

sarja in pa novo sv. mašo čast. P. Jan. Nep. Metelko-ta frančiskanskega reda, rojaka te fare. Slovesnost to povikšati je prostovoljno prišla z muziko novomeška mestna straža, 80 po vojaško napravljenih mož, kteri se je pridružilo še okoli 40 kostanjeviške mestne straže. Topovi so pokali, da je bilo kaj! Po opravljenim sv. cerkvenim obhajilu so g. fajmošter Jož. Grablovic duhovšini in drugim povabljenim gospodom kosilo dali. Na občnim opašniku pa je bilo krasno omizje za nekakih 150 oseb lično napravljeno, ker prišla je velika množica iz Novega mesta na to slovesnost, ki bo tistim 10.000 ljudém, ki so iz bližnjih in daljnih fará privreli, še dolgo dolgo v spominu ostala. J. O. Lepstanski.

Novičar iz mnogih krajev.

Sliši se, da nova postava za **županije** (občine), in sicer večidel na podlagi sedanje, je že dodelana; le soseskino (občinsko) premoženje bo prihodnje bolj občuvanju dotični cesarski gosposki podverženo; za poglavne mesta vsake dežele bo posebna postava, kakor zdej; v soseskah po deželi bojo pa posestniki žlahnega stanú iz zaveze s sosesko izvzeti in pridejo v samostalen vkupek, ki bo neposredno kresijski gosposki podveržen. — 15. t. m. so bile v pričo gosp. kupčijskega ministra na Dunaji pri **telegrafu** skušnje: kako bi se dalo le po **eni** struni **ob enem času na dve nasprotne strani** (na priliko iz Ljubljane na Dunaj in iz Dunaja v Ljubljano) telegrafirati; skušnja se je tako dobro obnesla, da ne bo še treba **dveh** strun napravljati, ker se po ti novi znajdbi telegrafnega vodja dr. Vilh. Gintl-a dá z eno struno dobro izhajati. — **Kolera**, ki je na Dunaji 16. t. m. se pohujšala (156 ljudí je zbolelo), je 17. t. m. spet odjenjala in le 94 oseb napadla. V vsem skupej jih je dosihmal zbolelo 1489, umerlo 601. — Že se nekteri škofje napravljajo na pot v **Rim** k posvetovanju, ki je zavkazan po sv. očetu papežu. Danes pridejo na poti v Rim v Ljubljano: **ogerski** primas, nadškof in kardinal žl. gosp. J. Scitovski, **praški** nadškof in kardinal knez Fr. Schwarzenberg, in **dunajski** nadškof vitez Jož. Ot. Rauscher. — Na cesarskem Laškem so sklenili, 70 štirjaških milj veliko **močirje**, ki je popolnoma nerodovitno in zrak južnih krajev dveh pokrajín (**Veroneške** in **Mantovske**) okužuje, na suho djati in v rodovitno polje za rajž in koruzo premeniti. — Prihodnje leto 7. in 8. dan svečana bomo vidili na nebu s prostimi očmí neko prikazen, ki se v sto in sto letih ne bo več vidila, namreč tri velike zvezde premičnice (planeti): **Mart**, **Venera** (danica, večernica) in pa **Merkur** bojo prišle **prav blizo vkup** in na nebu kot **bliščeč trivogelnik** skozi dva dní svitile. — Te dní je poslala **pruska** vlada odgovor **naši** vladi na Dunaj zastran zedinjenja o turško-rusovski vojski. Za gotovo se sliši, da zapopadek tega odgovora je, da se pruska vlada ne zaveže na **nobeno** stran, dokler ne bo vidila, da je **Nemčija** v nevarnosti. Dosihmal ima Ruse še zmiraj za dobre prijatle **nemških** držav. — Gotovo je, da do 11 t. m. se v **Sevastopolji** še ni nič važnega zgodilo. Časnik „Fremdenbl.“ je (nasproti drugim novicam) zvedil, da rusovska armada, ki ima v Krimu na pomoč priti Menšikovu, je že večidel čez **Perekop** in že maršira proti Sevastopolju, in **Osten-Sakenovo** kardelo z 40.000 možmi se je nek že sklenio z Menšikovo armado. — Če je to res in če pogledamo na terdnjave okoli Sevastopolja, se bo teško spolnila obljuba francoskega vojskovodja Canroberta, ki je 3. t. m. cesarju Napoleonu pisal, da do 14. **ali** 15. **dneva** t. m. misli Sevastopolj **imeti**. — Te dní je pogorel velik magacin v Sevastopolji, kjer je imela rusovska armada veliko živeža shranjenega. — Spet gré iz Marseila več bark s francoskimi vojaki na **Turško**. — 16. t. m. so pripeljali truplo maršala St. **Arnaud**-a z veliko slovestnostjo v Pariz. Tudi v **Carigradu** so bile **bílje** po-njem; **pervikrat** kar Turčija stojí, so bili turški paši pri sv. maši pričijoči in s černim florom okoli rame. — **Francoske** barke so večidel že zapustile **izhodno morje**; večina **angleška** pa ostane tako dolgo tam, dokler rusovske luke ne zamerznejo v ledu.

Prodani sin in spokorjeni razbojnik.

Spisal Josip Novak.

Kaj dviguje se nad belim gradom?
Al razpeto viteško bandero,
Ki oznanja praznika veselje?
Ni razpeto viteško bandero,
Ki oznanja praznika veselje:
Vzdiže kviško talna se meglica
Iz solzic, ki jih gospa preliva
Že preliva jih šestnajsto leto,
In zdihuje noč in dan takole:
„Sinče, sinče! moje oko desno!
Levši solnca, milši zvezde jasne!
Pregrešilo kaj si moje dete,
Spalo k' si pod sercem mi sladko,
Da prodal te jo nevedni oče,
Lastni oče je izdal te vragu.
Da nikdar ne bilo bi rojeno!“
Oblači se vedno v černo svilo
Vedno sama, vedno nevesela,
Sprehaja se v zapuščenih izbah.
Kakor duša, išče ki pomoči,
O polnoči spavnico zapušča,
Ino hodi molit u kapelo.
Na ušesa posli si šeptajo,
Vídil kaj kdo je ponoči v gradu.
Na obrazih jim je strah in groza,
Govoriti kadar Plešic jame,
Plešic verni, naj stareji sluga:
O polnoči, kakor je navada,
Rezgetati kadar belec jame,
Sem ustal in hranil ga s pšenico,
Napojil ga dobro s hladno vodo.
Ogledavat šel sem zvezde, mesec:
Al bo dobro, ali slabo vreme.
Z nami Bog! še stresa zdaj me groza!
Černa žena, dolga kakor senca,
Luč u desni, križ u levi roci,
Prot' kapeli tihoma veršela,
Ko megla po travnicih jeseni.
Splazil sem se ritensko v posteljo,
Pa zatisnil ne oči do dneva.
Omolčijo, vsi se razkropijo,
Ko se bliža mladi vitez Janko.
Ukazuje Plešcu svomu slugu:
„Verni sluga, osedlaj mi belca,
Odeni ga z naj lepšim škerljatom,
Oberzdaj ga zlatimi berzdami,
In zapleti u grivo bisere.
Ker junak čem biti med junaci,
Da z mano ne šalijo se deve:
Krasan junak na gerdem konjiču.
Veš, oženil se je černi Paule,
In midva u svate greva k njemu“.
Skoči Plešic in pripelje belca,
Odene ga z naj lepšim škerljatom,
Oberzda ga zlatimi berzdami,
In zapleta v grivo mi bisere.
Sveti konj se ko nebo polnočno.
Janko plane na-nj ko ogenj živi,
In na orla, zvestega konjiča,
Skoči Plešic kakor sivi sokol.
Jezdita čez zelene planine,
Proti gradu v zeleni planini.
Vidili od daleč so ji priti.
Paule čaka Jankota u gradu,
Svatje zbrani štiri sto junakov,
Pet sto dev in sedemdeset mnihov,
Zajašili vsi so dobre konje,
In nasprot so Jankotu jahali.
Na klobucih pera jim vihrajo,
Svetijo se zlati plašči v solncu,
Bliskajo se svitle sablje v solncu.
V belo svilo deve zavijene
Vidili so med černimi mnihi,
Kakor zvezde zmed černih oblakov.
Segajo si prijateljsko v roke,
Ljubijo si prijateljsko lica.
Povernili kadar se v gradove,
Ljubi mlado lice Janko Paulu,
Lice mlado ljubi Paule Janku.
Progovarja mladi ženin Paule:
„Dobro došel krasan junak Janko,
Dobro došel u mojih gradovih;
Praznovati čemo zdaj poroko“!

(Dalje sledi.)

Stan kursa na Dunaji 19. oktobra 1854.

Obligacije državnega dolga	5 %	84 5/8	fl.	Esterhaz. srečke po 40 fl.	86 1/2 fl.
	4 1/2 „	73 7/8	„	Windišgrac. „ „ 20 „	29 3/8 „
	4 „	65 1/4	„	Waldštein. „ „ 20 „	29 „
	3 „	51	„	Keglevičeve „ „ 10 „	10 1/8 „
	2 1/2 „	42	„	Cesarski cekini	5 fl. 41
Oblig. 5% od leta 1851 B		97 1/2	„	Napoleondor (20 frankov)	9 fl. 30
Oblig. zemljiš. odkupa 5%		75 1/4	„	Suverendor	16 fl. 30
Zajemi od leta 1834 . .		225	„	Pruski Fridrihsdor . . .	9 fl. 59
„ „ 1839 . .		136 1/4	„	Nadavk (agio) srebra:	
„ „ 1854 . .		97	„	na 100 fl.	22 1/4 fl.

Loterijne srečke:

V Terstu 18. oktobra 1854: **64. 24. 26. 65. 43.**

Prihodnje srečkanje v Terstu bo 28. oktobra.

Odgovorni vrednik: *Dr. Janez Bleiweis.* — Natiskar in založnik: *Jožef Blaznik.*